

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

PROPOSAL

پروپوزال

مركز آموزش پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

کارگاه آنلاین پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

مركز آموزش روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

کارگاه آنلاین روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

ISI Scopus

مركز آموزش آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترکیه های جستجو

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترکیه های جستجو

نقش و جایگاه هنر در پیشرفت

احمد عباسی دره بیدی^۱، نگار کاظمی اسفه^۲، محدثه ابراهیمی^۳

چکیده

انسان از ابتدای خلقت تا کنون پیوند جدانشدنی با هنر داشته و در جنبه های مختلف زندگی از آن بهره جسته است. هنر نیز چون مذهب و ادبیات، از گذشته تا به حال، جزء ارکان اصلی زندگی بشر و در پیوند مستقیم با آیین ها و باورهای دینی بوده و از آن جا که همواره آدمی، با آفرینش آثار هنری، احساس شغف و لذت می کرده، با زندگی وی درآمیخته است. پیشرفت و توسعه از طریق هنر و استفاده از پتانسیل های موجود در هنر به معنای کلی و عام یکی از سیاست ها و برنامه های کشورهای موفق به شما می رود. اما آنچه مهم است نقش و جایگاه هنر در پیشرفت، توسعه و آبادانی می باشد. به همین دلیل هدف پژوهش حاضر که با روش توصیفی- تحلیلی و با استناد به منابع اسنادی و کتابخانه ای- مروری انجام شده است، بررسی نقش و جایگاه هنر در پیشرفت می باشد. در نتیجه مشخص شد که هنر می تواند به عنوان یک امر مهم در انتقال مفاهیم فرهنگی، دینی، اخلاقی، اجتماعی، اقتصادی و دارا بودن پیوندی محکم با این مفاهیم به عنوان یک تسهیل گر مؤلفه های گوناگون پیشرفت، عمل نماید و زمینه های مناسب را در تحقق و دست یابی به پیشرفت با سرعت، دقت و عمق بیشتری فراهم نماید.

واژگان کلیدی: هنر، جایگاه، پیشرفت، قابلیت.

۱. مقدمه و بیان مسئله

هنر، انتقال عواطف و احساسات هنرمند به انسان است. هنرمندان چیره دست، قادر بوده اند در آثارشان، عواطف و تجربیات خود را به صورتی آشکار کنند که باعث برانگیخته شدن احساسات مخاطب شود و با ایجاد عواطف مشترک با مخاطبان، ارتباط و پیوندی معنوی برقرار کنند. هنرمندان، با خلق آثار بدیع، آنچه را که افراد عادی از درک آن عاجز بوده اند، برای همگان، قابل فهم کرده اند.

تولستوی می گوید: هنر، یک فعالیت انسانی است و مقصدش انتقال عالی ترین و بهترین احساساتی است که انسان ها بدانها دست یافته اند (تولستوی، ۱۳۶۴، ۷۶).

۱- کارشناس ارشد شیعه شناسی / جامعه شناسی دانشگاه اصفهان، نویسنده ی مسئول؛ a.abbasi.d2020@gmail.com

۲- کارشناس تکنولوژی طراحی دوخت، دانشکده کاشان nkazemiesfeh@yahoo.com

۳- دانشجوی کارشناسی معماری، دانشگاه زنجان، mohi.ebr@gmail.com

هنر یکی از مهم ترین ویژگی های خلقت و آفرینش و یکی از مهم ترین توانایی های انسان است که به واسطه ی آن می تواند کارهای بزرگ را خلق نموده و بزرگترین اندیشه ها و معانی را در قالب آن با کمترین زمان و فضای موجود انتقال دهد. آغاز هنر به آغاز زندگی بشر و هبوط ادم به عالم خاکی بر می گردد و شاید سخنان و ناله های انسان و فرزندانش با فرشتگان که حکایت از غلبه حضور و شهود دارد، نخستین صورت هنر باشند (مدد پور، ۱۳۸۸) که در قالب کلمات زیبا و با موسیقی خاص ادا شده اند.

بی گمان هنر آفرینش است و زاینده گی، کشف است و ابداع. این را نمی توان انکار کرد که هر اثر هنری یک ماده ی تولیدی است که در آن، خلاقیت، سنجیدگی و برانگیزندگی به حد کمال در هم آمیخته اند و بی خود نیست که هایدگر معتقد است؛ « اثر بودن به معنای بنا نهادن یک جهان است» (Heidegger, ۱۹۷۵: ۷۰) یعنی هنر توانایی آن را دارد که هر آنچه را که است بنمایاند (تقلیدی) و هر آنچه را باید باشد نیز به نمایش بگذارد (تحلیلی)

از آنجایی که آدمی و زندگی اش با هستی و محیط زیست خویش در داد و ستدی معنادار است، امکان تعریف ماهیت و هویت زندگی اش نیز در نسبت انسان و هستی روشن تر خواهد شد؛ زیرا زندگی تعریف و معنای خود را از کیفیت حضور انسان در هستی می گیرد (فیضی، ۱۳۸۸: ۳۹) و انسان این کیفیت و ارتباط خویش را در بسیاری از مواقع در صور هنری و شکل های گوناگون هنر به نمایش می گذارد. هنر جزئی از فرهنگ است و در رابطه با کشور جمهوری اسلامی ایران می توان گفت که انقلاب آن یک انقلاب فرهنگی است و با نطفه های فرهنگی شکل گرفت و به سرانجام رسید (ایمانی خوشخو، ۱۳۸۷)

در جوامع مدرن و پیشرفته ی امروز که در میان تار و پود تکنولوژی و صنعت گره خورده است و انسان هایش دنبال معنا یابی برای زندگی خود می باشند، هنر می تواند نقش رهایی بخش و روشن کننده ی راه را داشته باشد. هنر می تواند به زندگی انسان هدف و معنا ببخشد و پیام آور انواع مفاهیم زیر بنایی و مهم در رابطه با پیشرفت مانند، عناصر و مفاهیم دینی و فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی، سیاسی و معنوی باشد. هنر با داشتن بن مایه های عمیق و غنی ای که دارد و بر پایه ی احساسات و مبانی فکری و بنیانی انسانی استوار است، روح و روان انسان را آزاد و روح رهایی و جهل زدایی را برای او روشن می نماید. هنر در معنای عام و کلی و با انواع مختلفی که دارد (تجسمی، ادبیات، معماری، موسیقی، هنرهای نمایشی، دستی و ...) علاوه بر بالا بردن قدرت درک و یادگیری انسان، بهترین ابزار برای انتقال مفاهیم و بیشتر کردن اثر آن ها دارد.

آنچه در رابطه با هنر و تولید و توانایی آن قابل ذکر می باشد، باور به تولید دانش و هنر بومی است که متناسب با فرهنگ، سنت ها و باور و اعتقادات جامعه باشد و علاوه بر آنکه سلامت و کیفیت ذهنیات و عینیات را بواسطه نشأت گرفتن از جهان بینی و فرهنگ آن جامعه تضمین می نماید، محک مناسبی برای ارزیابی علوم وارداتی و شیوه بهره گیری از آنها بدست می دهد (نقی زاده، ۱۳۸۶). یعنی هنر باید زاینده ی فرهنگ و جامعه ی خویش بوده باشد و هنرهای وارداتی نیز بومی گردیده و مطابق با فرهنگ و ذهنیات و عینیات جامعه ی خویش در آید تا علاوه بر جلوگیری از تعارض و ایجاد تنش، بتواند نقش پویا و فعال خویش را اعمال نماید. لذا هنر در معنای کلی و هنر در معنای خاص و

مجموعه آثار و مقالات برگزیده دهمین کنگره پیشگامان پیشرفت

رشته های مختلف باید بتواند همسو مسیر پیشرفت و توسعه ی جامعه باشد. بنابراین سوال اصلی در این پژوهش این است که هنر چه نقش و جایگاهی در جامعه و پیشرفت آن دارد؟

۲. ضرورت و اهمیت پژوهش

ضرورت و اهمیت پرداختن به این بحث از چند منظر قابل توجه می باشد؛ نخست آنکه هنر یک ویژگی منحصر به فرد انسان است که معنای آن توسط عقل و شعور انسانی قابل درک و تبیین و تفهیم می باشد و از همان آغاز قرار گرفتن انسان بر روی کره زمین با او همدم و همنشین بوده است و از آن برای انتقال سریع و بهتر و ماندگارتر مفاهیم استفاده می کرده است. گستردگی اطلاعات امروز و تغییرات سریع و مهم تر از آن بهم آمیختگی حق و باطل و دو پهلو بودن عناوین و مباحث مختلف که سردرگمی بی بدیلی را برای انسان ها فراهم آورده است، نقش و جایگاه هنر و مفاهیم هنری را در انتقال مفاهیم اساسی و واقعی روشن می نماید. یعنی به کمک هنر می توان تا حدودی از این در هم آمیختگی در امان ماند و مفاهیم را هم بهتر انتقال و هم بهتر درک نمود.

وجود انواع مختلف هنر و قالب های مختلف هنری در هر یک از بخش های هنر نیز ضرورت توجه بیشتر به ظرفیت و توانایی هنر در پیشرفت و توسعه را مشخص و روشن می نماید. لذا اهمیت و ضرورت پژوهش برای آن است تا به بررسی نقش و جایگاه هنر و توانایی های آن در پیشرفت و توسعه بپردازد.

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات زمینه ای - مروری است که با استفاده از رویکرد توصیفی - تحلیلی و مطالعه اسنادی و به طور عمده کتابخانه ای - اینترنتی، به بررسی، توصیف و تحلیل موضوع پرداخته است.

۴. تعریف هنر

هنر عبارت است از نشان دادن زشتی ها، زیبایی ها، بدی ها، خوبی ها، خلاصه تمام ارزش های انسانی و در قالبی زیبا، موزون و هماهنگ و جاذب و گیرا، به صورتی که احساس پایداری را به وجود می آورد و فرد مخاطب را قویا به سوی خود جذب می کند (حکیمی، ۱۳۶۷: ۲۲-۲۳) و هنر دینی و اصیل انسان را از بدی ها دور می کند و او را به سمت تعالی و پیشرفت سوق می دهد.

هنر از نظر مک لوهان (۱۳۷۷) در مفهوم اصلی خود یک عکس العمل و کار نیست، بلکه ارزش گذاری مجدد و عمیق به یک موقعیت فرهنگی بسیار پیچیده است (مک لوهان، ۱۳۷۷: ۳۸۱)

۵. توانایی هنر

هر اثر هنری از لحظه ای که ارائه می شود، منش ارتباطی می یابد (احمدی، ۱۳۸۳: ۳۹۱) و هم از جنبه ی هنری و علمی تأثیرات روانشناختی مثبتی بر مخاطبان خود می گذارد و باعث شکل گیری عادات صحیح در زندگی و مسئولیت پذیری مناسب می گردد. یک اثر هنری دقت و توجه انسان را بیشتر می کند و باعث می گردد تا خلایق و تفکر بازتری در فرد ایجاد گردیده و آن ها را برای خلق آثار و اعمال شایسته و مناسب برای پیشرفت و توسعه فراهم و آماده گرداند.

هنر نشانه‌ی تلاش ذهنی بشر برای پیدا کردن نوعی از شناخت از خویشتن و جهان زندگی است، جهانی که در عین فراگیر بودن بسیار از انسان دور و بیگانه است (فرزاد، ۱۳۷۶: ۶) و هنر به انسان کمک می‌کند تا جهان و مسیر زندگی و پیشرفت را بهتر بشناسد و در یابد.

هنر و اثر هنری می‌تواند در تسکین درد و آرامش خاطر انسان نیز نقش مهمی داشته باشد. به گونه‌ای که امروزه در کلینیک‌های درمانی از هنر و نقاشی کردن یا موسیقی برای بازیابی آرامش و عزت نفس و آرامش بیماران استفاده می‌گردد و استفاده از هنر و رشته‌های هنری مانند موسیقی و هنرهای دیگر چون نقاشی، خطاطی و ... به عنوان شیوه‌های درمانی استفاده می‌گردد.

هنر یک توانایی انسانی است که امر آموزش را به خوبی و سهولت انجام می‌دهد. حال یک نقاشی و یا طرح می‌تواند معانی و مفاهیم را کمتر زمان ممکن با بیشترین اثر و نتیجه انتقال دهد. مثلاً در قالب شعر، داستان و حتی نقاشی و یا بازی‌های آموزشی به کودک و نوجوان می‌توان تمام مفاهیم فرهنگی، مذهبی، معنوی و دینی و آنچه لازم برای پیشرفت است را، آموزش داد. چرا که این روش‌ها برای انسان، جذاب و هیجان‌انگیز است و باعث علاقه مندی بیشتر به این نوع آموزش‌ها و مفاهیم می‌شود (حسینی زاده، ۱۳۸۹) و ایجاد علاقه مندی و لذت بردن از آموزش هر امری علاوه بر تسریع یادگیری، ماندگاری آن را نیز بیشتر می‌کند.

هنر توانایی و کارکردی انقلابی دارد، انقلابی که ماندگار، ثابت و پیروزمندانه است (Segre, ۱۹۷۳: ۷۷) و به عقیده‌ی فیشر هنر همیشه ابزاری جادویی بوده است که به انسان در تسلط و چیرگی بر طبیعت کمک شایانی کرده است (فیشر، ۱۳۸۵: ۵۱-۵۱) و در شناخت درون و بیرون انسان توانایی شگرفی دارد که این شناخت موجب تسلط او بر خویشتن و جهان پیرامونی می‌شود و زمینه را برای دست‌یابی به پیشرفت و توسعه فراهم می‌گرداند.

۶. ارتباط هنر و پیشرفت

هنر همانطور که گفته شد به دلیل ویژگی‌ها و پتانسیل‌هایی که دارد، رغبتی را در انسان پدید می‌آورد که احیاکننده‌ی عواطف و تلطیف‌روان انسان را با خود به همراه دارد و هنرهای اصیل و مذهبی-دینی، فضایل اخلاقی را در انسان‌ها تثبیت می‌کند. هنرها می‌توانند مفاهیم گوناگون فرهنگی، دینی، اخلاقی، اجتماعی، سیاسی، اقتصادی را به خوبی منتقل نموده و پیوند میان مؤلفه‌های لازم برای پیشرفت را به خوبی برقرار نمایند. زیرا هنر روح تراوش فردی در واکنش به مسائل اجتماعی است و تأثیر زیاد آن بر روح و روان انسان و نقش آن در پیشگیری از مسائل مختلف و آسیب‌های اجتماعی - روانی و آموزش زندگی خردسالان و بزرگسالان همیشه روشن و موثر بوده است (مهدوی نژاد و همکاران، ۱۳۹۰) و در تمام نقاط جهان از هنر برای غنای جوانب مختلف زندگی (اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، معنوی - دینی و ...) استفاده می‌شود.

هنر در جنبه‌ی تقلیدی، تقلید از طبیعت مادی است و در جنبه‌ی تحلیلی، بازتاب سرشت و درون مایه‌ی انسان است که روح تأثیرپذیر و تأثیرگذار انسانی در آن گنجانده شده است. هنر در این بخش از وجود خویش (تحلیلی) می‌کوشد

تا افق های تعالی و پیشرفت را فراروی انسان آورده و را به درک بهتر پدیده ها و رخدادهای پیرامون خویش رساند و در راه رسیدن به هدف و غایت زندگی و پیشرفت و تعالی الهی یاری رساند.

از آنجایی که زیبایی دوستی و هنر دوستی به صورت فطری در وجود انسان قرار دارد و انسان ها فطرتاً به سمت آن تمایل دارند، در کشورهای غربی از آن برای پیشبرد اهداف انسانی و منتهی به پیشرفت استفاده می شود (خوشخو، ۱۳۸۷) و پیوندی میان هنر و دین برقرار شده است به گونه ای که گفته شده است، نسبت دین و هنر مانند نسبت دین و زندگی است؛ زیرا هنر قسمتی از آن است. همان طور که دین برای زندگی ارزش قائل است، برای هنر نیز ارزش قائل است. هنر جزئی از زندگی می باشد. از نظر قرآن، کارها در زندگی انسان به شایسته ها و ناشایسته ها تقسیم می شود (عمل صالح و عمل ناصالح) پس هنر نیز می تواند صالح و غیر صالح باشد (علوی نژاد، ۱۳۸۴: ۲۹۲) و همانطور که اعمال صالح زمینه ساز پیشرفت می باشند، هنرهای صالح و نیکو و مطابق با فطرت انسانی می توانند، در دست یابی به پیشرفت و توسعه نقش مؤثری داشته باشند.

هنر راستین و واقعی به خاطر داشتن ویژگی هایی چون؛ جهت داشتن، سوق دادن به سوی ورای جهان مادی، داشتن مسئولیت و تعهد در برابر جریانات اجتماعی، عدم بی تفاوتی در مقابل ظلم و ستم، شکوفا سازی استعدادها، نشان دادن راه سعادت و تعالی، از بین بردن خشم و نفرت و خصوصیات بد در انسان، خلاقیت آفرینی و ... تمایلات انسانی را به سوی پیشرفت و اوج گیری به سمت یک زندگی تعالی گونه سوق می دهد و توجه به آن می تواند یک یکی از مهم ترین و کارسازترین شیوه های دست یابی به پیشرفت در سایه آن باشد (<http://artfestival.ir>)

۷. بحث و نتیجه گیری

هنر را به معنای علم و معرفت و دانش و فضل و فضیلت، کمال، کیاست و فراست، زیرکی و لیاقت، صنعت و حرفه تعریف کرده اند و امری است که از اعماق وجود انسان و صحیفه ی دل او برآمده و به شکل های مختلف جلوه می کند و بر همه اثر می گذارد (حلیمی، ۱۳۷۵: ۵۱). هنر یک سرگرمی و یا مشغولیت بی ثمر نیست، بلکه یک حوزه از زندگی انسان است که شعور و عقل را در حوزه ی احساس وارد می کند و یک راهنما و هدایت گر انسان می باشد.

هنر آن چنان توانایی دارد که فراتر از زمان و مکان است و عمر آن جاویدان و اثر آن ماندگار می باشد و مهم تر از آن اینکه برای همه ی مردم با زبان ها و فرهنگ ها و سنت های مختلف و حتی میزان آموزش و سواد مختلف قابل فهم و درک می باشد و مشاهده شده است آن چه توسط هنر بیان و به جلوه در آمده است ماندگارتر بوده و یکی از رمزهای توسعه و پیشرفت قرار گرفته است. (حلیمی، ۱۳۷۵: ۵۲-۵۳).

هنر با داشتن توانایی های مختلف و یافتن یک منش ارتباطی از لحظه ی ظهور و تأثیرات مختلفی که بر مخاطبان خود می گذارد، دقت و تفکر و خلاقیت انسان را افزایش داده و ذهن و توانایی انسان برای خلق آثار و اعمال منتهی به توسعه گسترش می بخشد. هنر باعث می شود تا انسان به شناخت بهتری از خود و پیرامون خویش دست یابد و پیدا کردن شناخت و آگاهی نسبت به پیرامون، می تواند مسیر توسعه را روشن نماید و انسان را در رسیدن به پیشرفت همه جانبه یاری رساند.

قدرت هنر در انتقال سریع و ماندگار مفاهیم منتهی به پیشرفت است که می تواند موجب شکوفا سازی استعدادهای انسان و خلاقیت او شود و با پیوندی که با اعتقادات و مفاهیم دینی پیدا می کند، می تواند راه سعادت و پیشرفت را روشن نماید و به عنوان یک مؤلفه های کارساز و شایسته در دست یابی به پیشرفت همه جانبه عمل نماید.

منابع

۱. احمدی، بابک. (۱۳۸۳). حقیقت و زیبایی (درس های فلسفه هنر). چاپ هشتم. تهران: انتشارات سعدی.
۲. ایمانی خوشخو، محمد حسین. (۱۳۸۷). نقش هنر در رشد و توسعه ی جامعه، نشریه ی مهندسی فرهنگی. سال دوم، شماره ۲۳ و ۲۴، صص ۹۱-۸۴.
۳. حکیمی عبدالرسول. (۱۳۶۷). نقش هنر در تعلیم و تربیت. پایان نامه ی رشته ی هنر. وزارت فرهنگ و آموزش عالی. تهران: مجتمع دانشگاهی هنر.
۴. حلیمی، محمدحسین. (۱۳۷۵). ضرورت آموزش هنر در روند توسعه ی فرهنگی. فصلنامه ی دانشگاه انقلاب، شماره ۱۰۶-۱۰۷، صص ۶۲-۵۱.
۵. فرزاد، عبدالحسین. (۱۳۷۶). درباره نقد ادبی. تهران: نشر قطره.
۶. فیضی، کریم. (۱۳۸۸). زندگی و بس. جلد اول و دوم. تهران: انتشارات اطلاعات.
۷. فیشر، ارنست. (۱۳۸۵). ضرورت هنر. ترجمه ی فیروز شیروانلو، تهران: انتشارات توس.
۸. تولستوی، لئو. (۱۳۶۴). هنر چیست. مترجم: کاوه دهگان. تهران: امیرکبیر.
۹. مددپور، محمد. (۱۳۸۸). حقیقت و هنر دینی؛ نظری به مبانی نظری هنر، شعر، ادبیات و هنرهای تجسمی دینی. تهران. نشر مهر.
۱۰. مک لوهان. (۱۳۷۷). برای درک رسانه ها. سعید آذری. انتشارات صدا و سیما.
۱۱. نقی زاده، محمد. (۱۳۸۶). ادراک زیبایی و هویت شهر (در پرتو تفکر اسلامی). سازمان فرهنگی تفریحی شهرداری اصفهان، اصفهان.

۱. Heidegger, Martin (۱۹۷۵). Poetry, Language, Thought, New York
۲. Segr,e Cesare(۱۹۷۳). Semiotics and Literary Criticism, The Hague
۳. <http://artfestival.ir/Default.aspx?page=۸۲۶۲&ion=litem&id=۶۹۵۰۳>

SID

سرویس های ویژه

سرویس ترجمه تخصصی

کارگاه های آموزشی

بلاگ مرکز اطلاعات علمی

عضویت در خبرنامه

فیلم های آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی

PROPOSAL
پروپوزال

پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین
پروپوزال نویسی و پایان نامه نویسی

روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین
روش تحقیق و مقاله نویسی علوم انسانی

ISI
Scopus

آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو

دکتره تهرانی

کارگاه آنلاین آشنایی با پایگاه های اطلاعات علمی بین المللی و ترند های جستجو